

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه :

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته زبان و ادبیات فارسی

عنوان :

موسیقی و اصطلاحات موسیقایی در خمسه نظامی

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر محمد طاهری

استاد مشاور :

سرکار خانم دکتر لیلا هاشمیان

پژوهشگر :

همایون عضدی قاجار

شهریور ماه ۱۳۸۶

۱۳۸۶ / ۱۲ / ۵

کتابخانه مرکزی
ادبیات فارسی

۱۰۵۰۴

دانشگاه بوعلی سینا

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مدیریت تحصیلات تکمیلی

با یاری خداوند بزرگ ، جلسه دفاع از پایان نامه آقای همایون عضدی قاجار به شماره

دانشجویی ۸۴۳۳۲۶۹۰۰۸ در رشته زبان و ادبیات فارسی دوره کارشناسی ارشد تاریخ ۸۶/۶/۲۴

ساعت ۱۶-۱۴ در سالن کنفرانس دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه بوعلی سینای همدان برگزار

شد .

این پایان نامه با عنوان :

« موسیقی و اصطلاحات موسیقایی در خمسه نظامی »

مورد تأیید هیأت داوران قرار گرفت و با نمره ۱۹٫۷۵ و درجه عالی به تصویب رسید .

داوران :

استاد راهنما

استاد مشاور

استاد داور داخلی

استاد داور خارجی

مدیر تحصیلات تکمیلی دانشکده

دکتر محمد طاهری

دکتر لیلا هاشمیان

دکتر اسماعیل شفق

دکتر قهرمان شیری

دکتر زهرا افضلی

تقدیم به :

مادر فداکار و روح بلند پدرم ؛

همسر مهربانم

و فرزند دلبندم ، پرنیان که رفیع تحصیل مرا به جان خریدند و با شکیبایی و بردباری تمام ، در این راه یاریم
نمودند و خواهران و برادرانم که همگی با تمام دل ، مشوقم بودند و در نهایت به استادان فرزانه گروه زبان و
ادبیات فارسی دانشگاه « بوعلی سینا » که از محضرشان مریدی را دریافتیم و بسی مایه اندوختیم .

سپاس‌گزاری:

خدای را سپاس که یارای انجام این اثر را نصیب فرمودند، از زحمات بی دریغ استاد ارجمند جناب آقای دکتر محمد طاهری و سرکارخانم، دکتر لیلا هاشمیان که با لطف و محبت با نظرات دقیق و ارزشمند، یاریم فرمودند، سپاس‌گزارم چه اگر نبود فرزاندگی و راهنمایی های ایشان، این کار ارزشمند نیز چنین نبود.

و سپاس از فرزندان فرهیخته، جناب آقای دکتر حسن انوری، جناب آقای دکتر محمود عابدی و جناب آقای دکتر عبدالحسین فرزاد که در همین زمینه یاریم فرمودند و نیز رهین لطف تمام اساتیدی هستم که در طول تحصیل از محضر پرفیضشان بهره‌ها بردم، اساتیدی چون جناب آقای دکتر شفق، جناب آقای دکتر شریفیان و ... هم‌چنین از تمامی دوستان بزرگوارم بویژه آقایان محمود شعبانی و مسعود (سیامک) ابراهیمی که منابع و مآخذ فراوانی در اختیارم نهادند و تمام دانشجویان ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی که در طول تحصیل از محضرشان بهره بردم سپاس‌گزاری می‌کنم و از خانم‌ها ولی‌زاده و یاره‌کار که زحمت تایپ متن حاضر را کشیدند و صبورانه مرا تحمل فرمودند، بی نهایت قدردانی می‌کنم.

چکیده

هنر موسیقی پیوندی ناگسستنی با شعر دارد و شاعران برجسته ایرانی آشنایی کامل با این هنر و اصطلاحات آن داشته‌اند، حکیم نظامی گنجه‌ای نیز از این قاعده مستثنی نیست. ابیات خیال‌انگیز و زیبای او سرشار از اصطلاحات موسیقی و صحنه‌پردازی داستان‌های رنگارنگ او مشحون از حضور موسیقی‌دانان چیره‌دست و نام‌آور است و نغمه‌های سازهای گوناگون از لابلای ابیات شنیدنی است. در این رساله، کوشیده‌ایم تا نخست تصویری از جایگاه موسیقی در تاریخ و ادبیات در ذهن خواننده ترسیم نماییم و سپس به تفصیل از تجلی موسیقی و ساز و آواز در خمسه نظامی بویژه در « خسرو و شیرین » او سخن برانیم:

کلمات کلیدی:

موسیقی، ساز، آواز، شعر فارسی، خمسه نظامی.

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۱	طرح تحقیق
۲	بیان مسأله و اهمیّت آن
۳	سابقه انجام پژوهش
۴	شیوه وسیر مراحل تحقیق
۵	مقدمه
۸	فصل اوّل : تاریخچه موسیقی در ایران
۱۳	فصل دوم : بحثی در باب آشنایی نظامی با موسیقی
۱۸	فصل سوم : موسیقی دانان در خمسه نظامی
۱۸	۱-۳- بارید
۲۲	۲-۳- نکيسا
۲۶	فصل چهارم : سازها (آلات موسیقی) در خمسه نظامی
۲۶	۱-۴- سازهای بادی (ذوات الانفاخ)
۲۶	۱-۱-۴- ارغنون
۳۱	۲-۱-۴- بوق
۳۲	۳-۱-۴- شاخشانه (شاخوشانه)
۳۳	۴-۱-۴- شبابه
۳۴	۵-۱-۴- شیپور
۳۵	۶-۱-۴- کرنای (کرنّا)
۳۷	۷-۱-۴- گاودم
۳۸	۸-۱-۴- موسیقار
۴۰	۹-۱-۴- نای و نی
۴۳	۱۰-۱-۴- نای ترکی
۴۵	۲-۴- سازهای زهی (ذوات الاوتار)
۴۵	۱-۲-۴- بربط
۴۸	۲-۲-۴- جرّه
۴۹	۳-۲-۴- جعبه (آلت جعبه)
۴۹	۴-۲-۴- چنگ

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۵۴	۵-۲-۴- دهرود
۵۴	۶-۲-۴- رباب
۵۶	۷-۲-۴- رود
۶۰	۸-۲-۴- زنگانه رود
۶۰	۹-۲-۴- شهرود رومی (شهرود)
۶۲	۱۰-۲-۴- طرب رود
۶۳	۱۱-۲-۴- عود
۶۶	۱۲-۲-۴- قانون
۶۷	۱۳-۲-۴- کمانچه
۶۹	۳-۴- سازهای کوبه‌ای (ذوات النقرات)
۶۹	۱-۳-۴- آینه پیل (آینه پیل)
۶۹	۲-۳-۴- تیره
۷۱	۳-۳-۴- تنبک
۷۲	۴-۳-۴- جرس
۷۴	۵-۳-۴- جلاجل (جلجل)
۷۵	۶-۳-۴- خر مهره
۷۷	۷-۳-۴- خلخال
۷۸	۸-۳-۴- رویینه خم (خم)
۷۹	۹-۳-۴- دبدبه
۸۰	۱۰-۳-۴- دف
۸۲	۱۱-۳-۴- دهل
۸۳	۱۲-۳-۴- زنگ، زنگ روس، زنگه (مصغر زنگ)، زنگله (زنگوله) و زنگ شتر
۸۵	۱۳-۳-۴- رویینه طاس (طاس)
۸۶	۱۴-۳-۴- طبیل
۸۷	۱۵-۳-۴- طبلیک باز (طبل باز)
۸۸	۱۶-۳-۴- کاسه (کاس)
۸۹	۱۷-۳-۴- کوس

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۹۱	۱۸-۳-۴- گور (گورگه)
۹۲	۱۹-۳-۴- ناقوس
۹۳	۲۰-۳-۴- نوبت
۹۶	فصل پنجم: اصطلاحات موسیقایی در خمسه نظامی
۹۶	۱-۵- آواز
۹۸	۲-۵- آواز برداشتن
۹۸	۳-۵- آواز خرگاهی و سماع خرگاهی
۹۹	۴-۵- آهنگ
۱۰۱	۵-۵- آهنگ برداشتن
۱۰۲	۶-۵- آهنگ ساختن
۱۰۳	۷-۵- آهنگ عراق
۱۰۳	۸-۵- ابریشم (بریشم)
۱۰۴	۹-۵- آغانی سرای (آغانی)
۱۰۵	۱۰-۵- اوتار
۱۰۵	۱۱-۵- بانگ
۱۰۷	۱۲-۵- بانگ برداشتن
۱۰۸	۱۳-۵- بانگ تر
۱۰۸	۱۴-۵- بانگ زیر
۱۰۸	۱۵-۵- برافشاندن
۱۰۹	۱۶-۵- بریطی
۱۰۹	۱۷-۵- برداشت
۱۱۰	۱۸-۵- بریشم نواز
۱۱۰	۱۹-۵- برزدن
۱۱۰	۲۰-۵- بزم
۱۱۱	۲۱-۵- بزمگاه
۱۱۲	۲۲-۵- بشارت (بشارت زنان)
۱۱۲	۲۳-۵- بم و زیر

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۱۱۴	۵-۲۴- به رقص آوردن ، به رقص در آمدن، رقص در گرفتن، رقص کردن
۱۱۴	۵-۲۵- بهار
۱۱۵	۵-۲۶- بی پرده
۱۱۵	۵-۲۷- پاریج (پای رنج)
۱۱۶	۵-۲۸- پایکوب (پای کوبان)
۱۱۷	۵-۲۹- پرده
۱۱۹	۵-۳۰- پرده بستن (پرده بر بستن)
۱۲۰	۵-۳۱- پرده پرداختن
۱۲۰	۵-۳۲- پرده تنگ (ترانه تنگ، راه تنگ)
۱۲۱	۵-۳۳- پرده تیز
۱۲۱	۵-۳۴- پرده خون
۱۲۲	۵-۳۵- پرده داران
۱۲۲	۵-۳۶- پرده درگشتن
۱۲۳	۵-۳۷- پرده دیر سال
۱۲۳	۵-۳۸- پرده راست (ره راست)
۱۲۴	۵-۳۹- پرده زنبور
۱۲۵	۵-۴۰- پرده ساختن
۱۲۵	۵-۴۱- پرده شناس
۱۲۶	۵-۴۲- پرده عشاق
۱۲۶	۵-۴۳- پرده کج
۱۲۷	۵-۴۴- ترانه
۱۲۸	۵-۴۴-۱- ترانه برداشتن
۱۲۹	۵-۴۴-۲- ترانه برکشیدن
۱۲۹	۵-۴۴-۳- ترانه زدن
۱۲۹	۵-۴۴-۴- ترانه ساختن
۱۲۹	۵-۴۴-۵- هم ترانه
۱۲۹	۵-۴۵- ترنگا ترنگ

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۱۳۰	۴۶-۵- ترنم
۱۳۱	۴۶-۱-۵- ترنم ساز
۱۳۱	۴۶-۲-۵- ترنم سرای
۱۳۲	۴۶-۳-۵- ترنم شناس
۱۳۲	۴۷-۵- تقطیع ساز (مقطع ساز)
۱۳۳	۴۸-۵- تیز آهنگ
۱۳۳	۴۹-۵- جرس
۱۳۳	۵۰-۵- جرس جنبانیدن، جرس جنبان، جرس جنبانی، جرس دار
۱۳۴	۵۱-۵- جفت ساز (ساز جفت)
۱۳۵	۵۲-۵- چاوشان (چاوشان)
۱۳۶	۵۳-۵- چرم
۱۳۷	۵۴-۵- چکاوک
۱۳۷	۵۵-۵- چنگی
۱۳۸	۵۶-۵- چوبک
۱۳۸	۵۷-۵- حصاری
۱۳۹	۵۸-۵- خارج، خارج آهنگ، خارج آهنگی
۱۴۰	۵۹-۵- خارش، خاریدن
۱۴۰	۶۰-۵- خراسان
۱۴۱	۶۱-۵- خروش
۱۴۱	۶۲-۵- خمبک زدن
۱۴۲	۶۳-۵- خنیاگر، خنیاگری
۱۴۲	۶۴-۵- خنیده
۱۴۲	۶۵-۵- خوش آواز
۱۴۳	۶۶-۵- داد آفرین
۱۴۳	۶۷-۵- دبدبه
۱۴۳	۶۸-۵- در پرده کشیدن
۱۴۴	۶۹-۵- داستان

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۱۴۵	۱-۶۹-۵- دستان زدن
۱۴۵	۲-۶۹-۵- دستان ساز
۱۴۶	۳-۶۹-۵- دستان سرا
۱۴۶	۴-۶۹-۵- دستان نواز
۱۴۶	۵-۶۹-۵- دستان نیوش
۱۴۶	۷۰-۵- دلاویز
۱۴۷	۷۱-۵- دمیدن
۱۴۷	۷۲-۵- دوآل
۱۴۸	۷۳-۵- دهل ساز
۱۴۸	۷۴-۵- رامش
۱۴۹	۷۵-۵- رامش انگیز، رامش افروز (رامش فروز)
۱۴۹	۷۶-۵- رامشگر، رامشگری
۱۵۰	۷۷-۵- راه (ره)
۱۵۱	۱-۷۷-۵- راه پهلوی (پهلوانی)
۱۵۱	۲-۷۷-۵- راه باستانی (ره باستان)
۱۵۲	۷۸-۵- راه زدن (ره زدن)
۱۵۲	۷۹-۵- راه ساختن، راه نواختن
۱۵۲	۸۰-۵- راهوی
۱۵۳	۸۱-۵- ربابی
۱۵۴	۸۲-۵- رقاص
۱۵۴	۸۳-۵- رقص
۱۵۵	۸۴-۵- رود (زه ساز)
۱۵۵	۸۵-۵- رود ساختن (رود ساز، رودگر)
۱۵۶	۸۶-۵- زخم، زخمه
۱۵۷	۱-۸۶-۵- زخم خوردن
۱۵۸	۲-۸۶-۵- زخمه پخته
۱۵۸	۳-۸۶-۵- زخمه راندن

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۱۵۸	۴-۸۶-۵- زخمه ریختن
۱۵۹	۵-۸۶-۵- زخمه ریز
۱۵۹	۶-۸۶-۵- زخمه ساختن
۱۵۹	۷-۸۶-۵- زخمه شکستن
۱۶۰	۸-۸۶-۵- زخمه گری
۱۶۰	۹-۸۶-۵- زخمه گماشتن
۱۶۰	۱۰-۸۶-۵- زخمه گه
۱۶۱	۸۷-۵- زدن
۱۶۲	۱-۸۷-۵- بریط زدن
۱۶۲	۲-۸۷-۵- تیره زدن
۱۶۲	۳-۸۷-۵- جرس زدن
۱۶۲	۴-۸۷-۵- جلاجل زدن
۱۶۳	۵-۸۷-۵- چنگ زدن
۱۶۳	۶-۸۷-۵- دهل زدن
۱۶۳	۷-۸۷-۵- رود زدن
۱۶۴	۸-۸۷-۵- زخم زدن، زخمه زدن
۱۶۴	۹-۸۷-۵- زخمه زدن
۱۶۴	۱۰-۸۷-۵- ساز زدن
۱۶۵	۸۸-۵- زمزمه
۱۶۵	۸۹-۵- زندخوان ، زندباف
۱۶۶	۹۰-۵- زنگله (زنگل ، زنگوله)
۱۶۷	۹۱-۵- زه
۱۶۸	۹۲-۵- زهره
۱۶۹	۹۳-۵- زیروزار ، زیرزار
۱۶۹	۹۴-۵- زیرافکن (زیرافکند)
۱۷۰	۹۵-۵- ساختن
۱۷۱	۹۶-۵- ساز

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۱۷۲	۱-۹۶-۵- ساز برداشتن
۱۷۳	۲-۹۶-۵- ساز دادن
۱۷۳	۳-۹۶-۵- ساز ساختن
۱۷۳	۴-۹۶-۵- ساز کردن
۱۷۴	۵-۹۶-۵- ساز گرفتن
۱۷۴	۶-۹۶-۵- ساز نواختن
۱۷۴	۹۷-۵- سازندگی
۱۷۵	۹۸-۵- سپاهان
۱۷۵	۹۹-۵- ستازدن
۱۷۶	۱۰۰-۵- سر آهنگ
۱۷۶	۱۰۱-۵- سراینده
۱۷۷	۱۰۲-۵- سرود
۱۷۷	۱-۱۰۲-۵- سرود آوردن
۱۷۷	۲-۱۰۲-۵- سرود برکشیدن
۱۷۸	۳-۱۰۲-۵- سرود خواندن
۱۷۸	۴-۱۰۲-۵- سرود سرای (سرود سرودن)
۱۷۸	۵-۱۰۲-۵- سرود گویان
۱۷۹	۱۰۳-۵- سماع
۱۸۰	۱-۱۰۳-۵- سماع آور
۱۸۱	۲-۱۰۳-۵- سماع کردن
۱۸۱	۴-۱۰۴-۵- سی لحن (الحن بارید)
۱۸۲	۱-۱۰۴-۵- گنج باد آورد
۱۸۳	۲-۱۰۴-۵- گنج گاو
۱۸۴	۳-۱۰۴-۵- گنج سوخته
۱۸۴	۴-۱۰۴-۵- شادوران مروارید
۱۸۵	۵-۱۰۴-۵- تخت طاقدیس
۱۸۶	۶-۱۰۴-۵- ناقوس

فہرست موضوعی

صفحہ	عنوان
۱۸۶	۷- ۱۰۴- ۵- اورنگی
۱۸۶	۸- ۱۰۴- ۵- حقہ کاوس
۱۸۷	۹- ۱۰۴- ۵- ماہبر کوہان
۱۸۷	۱۰- ۱۰۴- ۵- مشکدانہ (مشک دانہ)
۱۸۸	۱۱- ۱۰۴- ۵- آرایش خورشید
۱۸۸	۱۲- ۱۰۴- ۵- نیمروز
۱۸۸	۱۳- ۱۰۴- ۵- سبزدرباز
۱۸۹	۱۴- ۱۰۴- ۵- قفل رومی
۱۸۹	۱۵- ۱۰۴- ۵- سروستان
۱۸۹	۱۶- ۱۰۴- ۵- سرو سہی
۱۹۰	۱۷- ۱۰۴- ۵- نوشین بادہ
۱۹۰	۱۸- ۱۰۴- ۵- رامش جان
۱۹۱	۱۹- ۱۰۴- ۵- ناز نوروز
۱۹۱	۲۰- ۱۰۴- ۵- مشگویہ
۱۹۱	۲۱- ۱۰۴- ۵- مہرگانی
۱۹۲	۲۲- ۱۰۴- ۵- مروای نیک
۱۹۲	۲۳- ۱۰۴- ۵- شب‌دیز
۱۹۳	۲۴- ۱۰۴- ۵- شب فرخ
۱۹۳	۲۵- ۱۰۴- ۵- فرخ روز
۱۹۴	۲۶- ۱۰۴- ۵- غنچہ کبک دری
۱۹۴	۲۷- ۱۰۴- ۵- نخجیرگان
۱۹۴	۲۸- ۱۰۴- ۵- کین سیاوش
۱۹۵	۲۹- ۱۰۴- ۵- کین ایرج
۱۹۶	۳۰- ۱۰۴- ۵- باغ شیرین
۱۹۷	۱۰۵- ۵- شکر بار
۱۹۸	۱۰۶- ۵- شکر ریز
۱۹۸	۱۰۷- ۵- شکر زخمہ

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۱۹۸	۱۰۸-۵- صدستان
۱۹۹	۱۰۹-۵- طبّال
۱۹۹	۱۱۰-۵- طبیل آزمایی
۲۰۰	۱۱۱-۵- طبیل بازی
۲۰۰	۱۱۲-۵- طبیل بشارت
۲۰۰	۱۱۳-۵- طبیل تیز
۲۰۱	۱۱۴-۵- طبیل دریده
۲۰۱	۱۱۵-۵- طبیل رحیل
۲۰۱	۱۱۶-۵- طرب
۲۰۲	۱۱۷-۵- طیاره
۲۰۳	۱۱۸-۵- عودسازی
۲۰۳	۱۱۹-۵- غزل
۲۰۵	۱- ۱۱۹-۵- غزل برداشتن
۲۰۵	۲- ۱۱۹-۵- غزل سرا
۲۰۶	۱۲۰-۵- غنا (غناء)
۲۰۷	۱- ۱۲۰-۵- غناساز
۲۰۷	۲- ۱۲۰-۵- غناگر
۲۰۷	۱۲۱-۵- فروداشتن (فروداشت)
۲۰۸	۱۲۲-۵- فروگفتن ، گفتن
۲۰۹	۱۲۳-۵- کاسه نواز
۲۱۰	۱۲۴-۵- کج آهنگ ، کج زخمه ، کج زدن
۲۱۱	۱۲۵-۵- کدو
۲۱۱	۱۲۶-۵- کوس برکشیدن
۲۱۲	۱۲۷-۵- کوس (جنگ) زدن
۲۱۲	۱۲۸-۵- کوس (دولت) فروگفتن
۲۱۲	۱۲۹-۵- گلبام (گل بام)
۲۱۳	۱۳۰-۵- گوشمال

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۲۱۴	۱۳۱ - ۵ - گوشه
۲۱۵	۱۳۲ - ۵ - مطرب
۲۱۶	۱۳۳ - ۵ - مغنی
۲۱۶	۱۳۴ - ۵ - مقررعه
۲۱۷	۱۳۵ - ۵ - موسیقی
۲۱۹	۱۳۶ - ۵ - مویه
۲۲۰	۱۳۷ - ۵ - ناله
۲۲۱	۱۳۸ - ۵ - ناله پرورد
۲۲۲	۱۳۹ - ۵ - نای خواندن
۲۲۲	۱۴۰ - ۵ - نای دمیدن
۲۲۲	۱۴۱ - ۵ - نسبت
۲۲۳	۱۴۲ - ۵ - نشید
۲۲۳	۱۴۳ - ۵ - نعره
۲۲۴	۱۴۴ - ۵ - نغمه
۲۲۶	۱۴۴ - ۱ - ۵ - نغمه ساز
۲۲۶	۱۴۴ - ۲ - ۵ - نغمه نواختن
۲۲۷	۱۴۵ - ۵ - نفیر
۲۲۷	۱۴۶ - ۵ - نقش
۲۲۸	۱۴۷ - ۵ - نوا
۲۲۹	۱۴۷ - ۱ - ۵ - نوازدن
۲۳۰	۱۴۷ - ۲ - ۵ - نواساختن
۲۳۰	۱۴۷ - ۳ - ۵ - نواساز
۲۳۰	۱۴۷ - ۴ - ۵ - نواستنج
۲۳۱	۱۴۸ - ۵ - نواختن
۲۳۱	۱۴۹ - ۵ - نوازندگی
۲۳۱	۱۵۰ - ۵ - نوبت
۲۳۲	۱۵۰ - ۱ - ۵ - نوبت زدن

فهرست موضوعی

صفحه	عنوان
۲۳۲	۱-۱-۱۵۰-۵- پنج نوبت زدن
۲۳۳	۲-۱-۱۵۰-۵- سه نوبت زدن
۲۳۳	۲-۱۵۰-۵- نوبت فروکوفتن
۲۳۳	۱۵۱-۵- نوروز
۲۳۵	فصل ششم : خلاصه و نتیجه گیری
۲۳۵	۱-۶- سازها و آلات موسیقی در خمسه نظامی
۲۳۶	۲-۶- اصطلاحات موسیقایی در خمسه نظامی
۲۳۷	۳-۶- موسیقی در خسرو و شیرین
۲۳۹	۴-۶- بهره نظامی از موسیقی در پرداخت داستانها در خمسه
۲۴۶	۵-۶- سخن آخر
۲۴۸	فصل هفتم : تصاویر سازها و آلات موسیقی در خمسه
۲۷۴	منابع و مأخذ

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۲۴۸	۱-۷- سازهای بادی (ذوات الانفاخ)
۲۴۸	عکس شماره ۱: ارغنون
۲۴۸	عکس شماره ۲: بوق
۲۴۹	عکس شماره ۳: شیپور
۲۴۹	عکس شماره ۴: انواع شیپور و بوق‌های شاخی
۲۵۰	عکس شماره ۵: کرنای (کرنا)
۲۵۰	عکس شماره ۶: چگونگی نواختن کرنای (کرنا)
۲۵۱	عکس شماره ۷: چگونگی نواختن گاودم
۲۵۲	عکس شماره ۸: موسیقار
۲۵۲	عکس شماره ۹: چگونگی نواختن موسیقار یا فلوت پان
۲۵۳	عکس شماره ۱۰: نی (نای)
۲۵۳	عکس شماره ۱۱: چگونگی نواختن نی (نای)
۲۵۴	عکس شماره ۱۲: نای ترکی (از رده سرنای)
۲۵۵	۲-۷- سازهای زهی (ذوات الاوتار)
۲۵۵	عکس شماره ۱: بریط (عود / رود)
۲۵۶	عکس شماره ۲: جرّه (شترغو)
۲۵۶	عکس شماره ۳: چنگ (۱)
۲۵۷	عکس شماره ۴: چنگ (۲)
۲۵۸	عکس شماره ۵: رباب
۲۵۸	عکس شماره ۶: رود (عود / بریط)
۲۵۹	عکس شماره ۷: شهرود (۱)
۲۵۹	عکس شماره ۸: شهرود (۲)
۲۶۰	عکس شماره ۹: طرب‌رود
۲۶۰	عکس شماره ۱۰: عود (۱)
۲۶۱	عکس شماره ۱۱: عود متداول در روزگار ما
۲۶۲	عکس شماره ۱۲: قانون
۲۶۲	عکس شماره ۱۳: کمانچه

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۲۶۳	۳-۷- سازهای کوبه‌ای (ذوات النقرات)
۲۶۳	عکس شماره ۱: آینه‌پیل (آینه‌پیل)
۲۶۳	عکس شماره ۲: تیپره
۲۶۴	عکس شماره ۳: تنبک
۲۶۴	عکس شماره ۴: جرس
۲۶۵	عکس شماره ۵: دو نوع از جلاجل (جلاجل)
۲۶۵	عکس شماره ۶: خرمهره (بوق حلزونی)
۲۶۶	عکس شماره ۷: خلخال
۲۶۶	عکس شماره ۸: نوعی از رویینه‌خم (نقاره)
۲۶۷	عکس شماره ۹: دبدبه
۲۶۷	عکس شماره ۱۰: دف
۲۶۸	عکس شماره ۱۱: دهل
۲۶۸	عکس شماره ۱۲: انواع زنگ
۲۶۹	عکس شماره ۱۳: رویینه‌طاس (طاس / تاس)
۲۶۹	عکس شماره ۱۴: انواع طبل
۲۷۰	عکس شماره ۱۵: طبلک باز (طبل باز)
۲۷۰	عکس شماره ۱۶: کاسه (کاس)
۲۷۱	عکس شماره ۱۷: دو نوع از کوس
۲۷۲	عکس شماره ۱۸: گور (گورگه)
۲۷۲	عکس شماره ۱۹: ناقوس
۲۷۳	عکس شماره ۲۰: نوبت (نقاره و طبل)